

dum, ne scilicet per usuras fratrum fidelium sub-

stantiam usurarent ex effrenata illorum avaritia, ac fœnerandi propensione: quemadmodum pro-

Ibi: Nam etsi mihi liceat bellum.

Supponitur bellum justum geri, & quaritur an liceat hostibus sub usuris mutuare?

Ad Num. 8.

Summus Pontifex nequit dispensare, ut fœnus licitum habeatur, & absque peccato possit exerceri.

Ibi: Idem respondendum esse censco.

Non valet statutum, aut consuetudo exercitium fœnerandi licitum efficere.

Ibi: Posse Romani Pontificis privilegio.

Hæc propositio sustinenda non est ex præmissis

Unde non licet Principibus permittere, ut Judæi fœnus exerceant.

Ad Num. 9.

Est præmittendum, usuram nedum in contractibus, sed etiam in ultimis voluntatibus intervenire posse.

De intellectu legis §. ult. de ann. legat. ac de legatorum usuris, novissimè Avendañ. de censib. cap. 3. à num. 6.

Hinc in primis ille casus venit decidendus, qui est tertius apud Leotardum, cum scilicet testator legat mille purè, jubens ut donec persolvatur quantitas, hæres in singulos annos pro centenis sex legatario pendat.

sint licite, legatarius nihil ultra sortem ex dilatione solutionis poterit percipere.

Quartum adjungit casum Leotardus, si quis legat quingenta ad tempus præstanda eo gravamine, ut pecuniâ non solutâ, ex die præfinita hæres quadraginta annuatim exhibeat legatario penæ nomine.

Quintus expenditur à Leotardo casus de legato alternativo certæ quantitatæ semel solvendæ, aut annuæ pensionis, quod procul dubio subsistet, cum legatarius agere nequeat præcisè ad sortem.

Sextus subjungitur, quando parens pro legitima mille relinquens gravat hæredem, ut dum non solverit, annuatim præstet filio quantitatē: quæ dispositio non sustinebitur, cum hic valeat summam principalem statim exigere.

Occurrit septimum, quoties testator jubet dari Titio mille post biennium, & quod interim octoginta, vel centum pro singulis annis legatario solvantur: hic nullum usuræ periculum adest, cum Titius ante tempus agere non valeat.

Subsequitur octavum, si testator certam legaverit quantitatē ad tempus quo hæres voluerit, cum onere ut interim redditum legatario in annos singulos tribuat, defuncti voluntas observabitur absque usuræ labe.

Nonus constituitur, ubi relinquitur certa quantitas in bonis hæreditariis tradenda, ita ut

dum non traditur, annua pensio solvatur, quæ licitè percipietur loco fructuum, quos res legatar ferrent.

Decimus, & ultimus adjicitur casus, quoties legatur certa quantitas, ut per hæredem utiliter expensâ in emptione census, fundi, vel alterius rei frugiferæ, fructus legatarius lucretur, eâ clausulâ, ut donec res comparentur, hæres annuatim pendat ad rationem quinque, vel sex pro centenis, quod nullo jure illicitum censetur.

Verf. Quod si legatarius.

Docemur hic quod sæpè repetitum relinquitur, nam quoties legatarius ob moram hæredis sustinet detrimentum damni emergentis, aut lucri cessantis, indistinctè poterit annuatim quantitatē à testatore assignatam, quatenus correspondeat justo interesse, percipere: nec refert an possit exigere, necne legatum pecuniarum legatarius, de quo supra.

Verf. Sed ubi legatarius.

Ea pars posterior distinctionis tradita supra, & exempla habes supra, Cum legatario liceat percipere redditum annuum ex voluntate testatoris, quoties nequit relictam quantitatē in judicio exigere, in dubium potest revocari, an idem juris sit si legatarius omnem adhibuerit sollicitudinem, sua actione deductâ, nec jus suum consequi poterit ob judicis ini-quitatem, adversarii potentiam, aliamve rationem? Videtur affirmativè respondendum, cum hoc casu cesset, sicut in illo, suspicio usurarum ex mutuo tacito; quandoquidem legatarius non ultra penes hæredem pecuniam legatam relinquit, in quo usuraria pravitas consistit, & latet, ut notat Leotard. num. 24. cui suffragatur resolutio communis de vidua exigente, quæ extat supra.

Verf. Eadem profectò ratione.

Hæc species proponitur à Consulto in l. 3. §. ult. de ann. legat. ut ibi observavit Cujacius, de qua supra actum, n. 121.

Ex prænotatis definitur potest, quid si femina duo millia testamento quis reliquerit pro dote, ut Religionem

Religionem ingrediatur, gravato hærede, ut quoad illa solverit, centum pendat annuatim, an illa monasterium ingressa sub spe futuræ numerationis, annua quantitas licite capi possit? Videtur quod non, cum monasterium ad sortem agere non impediatur, juxta regulam superius traditam, num. 115. Sed aliud est tenendum ex dictis num. 124. quoniam pro justo interesse pensio sine crimine capitur; sustinet enim monasterium damnum emergens, dum moniali exhibet alimenta; & lucri cessationem, quia dotes monialium otiosæ non existunt, sed utiliter collocatæ in censuum frequenti emptione, vel aliter, utilitatem reddunt communitati.

127 Cui resolutioni ad stipulatur Barbof. collect. cap. Salubrèter, num. 6. de usura, dum docet, de cessionem ejus constitutionis procedere etiam in matrimonio spirituali, ita ut si qua mulier, promissa per parentem, vel alium dote, professionem emisit, monasterium, dum solutio differtur, possit & fructus pignoris accepti lucrati, & consequenter de certa quantitate annuatim solvenda pacifici. quod utique ex voluntate testatoris procul dubio licebit.

SUMMARIUM.

- 1 Tutores Jure Civili pecuniam pupillarem utiliter expendere, seu fœnori dare tenebantur.
- 2 An transcat hac obligatio ad hæredes tutorum.
- 3 A quo tempore tutores cogebantur usuras pecunia pupillaris solvere.
- 4 Solvunt usuras pupillares, donec bona administrationis retinent.
- 5 Hoc præscribitur, si diu rationes dominus exigere omiserit.
- 6 Usuras quas tutores solvere compellebantur.
- 7 Quando non licebat tutoribus pecuniam pupillarem sub usuris mutuare.
- 8 Usura pupillares hodie sublata sunt, nec eas exercere pietatis prætextu licet.
- 9 Tutor qui otiosam habet pupillarem pecuniam, quomodo damnetur.
- 10 Quid probare debet minor: & an cogatur solvere interesse pro pecunia, quam a debitoribus non exegit, ibid.
- 11 Tutores in Hispaniâ quomodo ad interesse damnentur.
- 12 Idem in curatoribus minorum ac in tutoribus quoad usuras, vel interesse observatur.
- 13 Si testator, qui tutorem dedit, cum liberum esse caverit ab eo, quod tutela judicio deberet, non damnabitur ad usuras seu interesse, nisi pecuniam in proprios usus verterit.
- 14 Utrum liceat sic societatem contrahere, ut unus nulli periculo se exponens, lucrum percipiat? qui disputent.
- 15 Societas contrahi potest, ut unus pecuniam, alter operam impendat, & commodum, & damnum æquis portionibus inter eos dividatur, & in dubio sic divisio fieri debet.
- 16 In hac societate quomodo quisque periculum sustineat.
- 17 In ipsa societate non communicatur capitale.
- 18 De justitiâ ejus societatis qui egerint.
- 19 In præfata societate utrum capitale dividatur, & num. 20.
- 21 Contractus societatis celebratus creditur, etsi

- dicatur socius pecuniam mutuo dare ei, qui operam est adhibiturus.
- 22 Conferenti pecuniam ad societatem non licet convenire, ut lucrum commune sit, & damnum ad socium solum spectet: nec quod pars capitalis semper salva sit, altero socio periculum sustinente, si totum capitale extinguatur, & n. 23.
  - 24 In societate qualiter æqualitas servanda, & an valeat pactum, ut lucrum sit commune, & ad unum ex sociis duntaxat damnum spectet.
  - 25 Inter socios fraternitas quadam contrahitur, propter quam non conveniuntur, nisi quatenus facere possunt.
  - 26 Utrum sociis non æqualiter conferentibus, pactum sit licitum, quod lucrum pro virili distribuatur æqualiter.
  - 27 Qui plus confert ad societatem industria, & labore, plus ex lucro percipere debet, & è contra qui minus confert.
  - 28 Sociis adhibentibus cunctis operam, ac industriam, non attenditur ad divisionem, an unus magis laboris & industria impenderit: & quid si filii unius ex sociis laborarent, remissivè.
  - 29 Pacta inæqualitatis in societate sustinentur, nisi de ipsorum iniquitate constet aperte.
  - 30 In societate expressa bonorum omnium quomodo divisio facienda.
  - 31 In hac societate non inspicitur quis ex sociis plus consumpserit in necessariis, aut si plus sit lucratus.
  - 32 Filia unius socii omnium bonorum an dos ex bonis societatis communibus constituenda?
  - 33 Ubi unus ex sociis pecuniam, alter operam adhibet, quid operetur pactio, ne hic de damno teneatur.
  - 34 Quid si idem pactum adjiciatur in favorem conferentis pecuniam.
  - 35 Lex Si non fuerint, §. Ita coiri, ff. pro socio, intelligitur, & exponitur.
  - 36 Societas urum licite ita contrahi possit, ut pecuniam exhibens nullum periculum subeat, & annuam quantitatem percipiat, & num. 37. 38. 39.
  - 40 Pacta iniqua societatis arbitrio boni viri ad æqualitatem reducuntur, etsi damnificatus asserat se donare.
  - 41 De nautico fœnore apud Romanos.
  - 42 Capitis Naviganti, de usura, referuntur Interpretes.
  - 43 Dicitur caput Naviganti, interpretatur, & num. 44.
  - 45 Quando liceat credere pecuniam, vel merces, constringendo debitorem ut certam solvat ultra sortem quantitatem pro periculo nautico, quod creditor sustinet utroneus.
  - 46 Hadriani intellectus ad caput Naviganti, rejicitur.
  - 47 Utrum qui pecuniam dedit ad nauticum fœnus, teneatur restituere quod pro periculo accepit, & n. 48. 49. 50. & 51.
  - 52 Opponitur resolutioni argumentum, & solvitur.
  - 53 Nauticum fœnus an Jure Pontificio sit sublatum?
  - 54 Pretium pro affectatione in nautico fœnore licite percipitur, quanquam affectator operam nullam adhibeat.
  - 55 Utrum liceat pro fidejussione pretium percipere? & num. 56. 57. 58. & 59.

60 Fidejussore

CAPUT II.

Ad Num. 1.

- 60 Fidejussore pretium accipiente, non contrahitur mandatum, sed contractus innominatus, & de ejus effectibus.
- 61 In fidejussione pro pretio quid cavendum, ne usura, vel iniquitatis vitium irrepat.
- 62 Cur dicatur pactum legis commissoria, à quo Imperatore omnino deletum, & à quo ex parte restitutum.
- 63 Pactum legis commissoria in pignoribus quâ formâ concipiatur. Jure Pontificio, & Regio Hispano prohibetur.
- 64 Non valet in fundo, si actum sit, ut pecuniâ creditâ intra certum tempus non solutâ pignus fœndi titulo cedat creditori.
- 65 Pactum legis commissoria inter tertium, & debitorem an subsistat. Quid in fidejussore? Refertur opinio docens valere, ibid.
- 66 Adducitur contraria, & amplectitur.
- 67 Ratio traditur, & interpretatio ad l. fin. de contr. emptio.
- 68 Alia interpretatio refutatur. Pactum legis commissoria non tenet de quavis re debitoris, etsi obligata non sit pro debito, ibid.
- 69 Pactum legis commissoria reprobatum, etsi res solam generaliter sit obligata.
- 70 Pactum legis commissoria reprobatum quibuscumque verbis conceptum.
- 71 Mens D. Covar. explicatur, qui non distinguit fidejussorem à creditore quoad reprobatorem pacti legis commissoria.
- 72 Alia interpretatio legis finalis de contr. empt. reprobatum.
- 73 Pactum valet, ut debitore non solvente tempore præfinito, pignus creditori pro justo pretio cedat, sed in censu reprobatum ea pactio, ibid.
- 74 Valet iidem si convenerit, ut res maneat creditori simpliciter; nam subintelligitur pro justo pretio.
- 75 Lex 12. tit. 13. p. 5. quæ obstat conclusioni præcedenti, interpretatur.
- 76 Pactio non valet, si convenerit, ut pecuniâ non reddidâ, pignus deuri in solutum.
- 77 Conclusio tradita n. 73. corroboratur, & à pactis suspectis abstinendum suadetur.
- 78 Lex commissoria in pignoribus detestatur, & ratio quâ prohibetur, remissivè.
- 79 In pacto legis commissoria fere semper iniquitas lateat propter excessum valoris pignoris.
- 80 Pactum legis commissoria unde dictum, remissivè.
- 81 Pactum legis commissoria non consistit, quamquam postulante debitore adjiciatur, nisi aliam ipsi utilitatem afferat.
- 82 Debitor qui promisit vendere pignus creditori, nisi solverit, poterit post diem præfinitam, purgata morâ, offerre pecuniam, ac rem retinere.
- 83 Utrum pactum legis commissoria post contractum perfectum, ex intervallo adjectum subsistat.
- 84 Satisfit objectioni, ac rationi, quæ pro affirmativa opinione reprobatâ adducitur.
- 85 Pactum legis commissoria an valeat si pecunia credita æquetur pignoris æstimationi? & n. 86. & 87.
- 88 Pignoris æstimatio an faciendâ secundum tempus, quo pecunia creditur, vel quo solvi debet ex conventionione, & n. 89.
- 90 Pactum legis commissoria an firmetur juramento, & n. 91.
- 92 Renunciatio legum, quæ pactum legis commissoria damnant, non sustinetur.

D. de Faria Novæ Addit. ad Covar.

Tutoribus quondam Jure Civili non solum licuit, sed etiam incubuit pecuniam pupillarem dare fœnori, ita ut totius quantitatis, quam ratione administrationis percepissent, nisi alias utiliter collocarent, usuras pendere judicio tutelæ cogerentur leviores juxta regionis consuetudinem, l. Tutor qui 8. §. Sed si negavit, vers. Ex ceteris, l. si tutor constitutus 16. cum similibus, de administrat. tutor. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 224. n. 17. Tusch. lit. V. conclus. 442. n. 34. Petr. Greg. Syntagm. lib. 13. cap. 10. n. 10. Leotard. tract. de usura. 20. n. 2. Cujac. ad tit. C. de usura. pupill. Guttier. de tutel. part. 2. cap. 9. n. 4. 5. Escobar de ratiocin. cap. 14. n. 6. vers. Et hac necessitas, Ofsuald. lib. 15. cap. 19. ad fin. Bæza de decim. tutor. cap. 2. n. 92. 94. Ayora de partition. part. 1. cap. 4. n. 22. Barb. collect. l. 24. n. 15. C. de adm. tut.

Hæc tutorum obligatio similiter in hæredes transit, si administratione se immisceant, aut petere pupillo curatorem, seu tutorem omittant, d. l. Tutor qui, §. Pecunia, l. Cum ostendimus 4. §. Usuras, de fidejuss. tutor. Tusch. ubi proxime, Guttier. n. 21. Bæza n. 95. Iodoc. Damouder. de patrocina. pupil. tit. de intereff. pupil. n. 46. Leotard. num. 13. Hermol. in l. 10. gloss. 4. n. 227. tit. 1. p. 5.

Ibi: Statim acceptâ tutelâ

Usuræ pupillares non computabantur in tutorem à die suscepti muneris, sed post semestre, quod illis conceditur, ut pecuniam tuto, ac utiliter possint collocare: deinceps singulis annis bimestri usuris tutor non oneratur, ut creditam pecuniam exigat, & iterum fœnori tradat, d. l. Tutor qui, §. Usura, d. l. Si tutor constitutus, Cujac. observat. lib. 5. cap. 12. Ofsuald. ubi sup. Escobar n. 4. Guttier. n. 27. Bæza n. 96. Hujusmodi dilatio denegatur tutori in proprios usus clam, & illicitè pecuniam pupillarem expendentis, d. §. Usura, Cujac. ubi proxime.

Cursus verò usurarum, finita tutelâ, non suspenditur, sed usque ad restitutionem bonorum tutelæ persistit, d. l. Tutor qui, in fin. l. Lucius Titius 47. §. Quasitum, de admin. tutor. l. 1. §. ult. de usura. Cujac. ad tit. C. de usura. pupill. Leotard. ubi proxime, Guttier. n. 20. Pichard. in §. Tutores, n. 16. Inst. de oblig. quæ ex quasi cont. nasc. ubi limitat num. 18. si tutor ab administratione se absteineat, l. 29. §. 1. de adm. tutor.

Est observandum quod si is, cujus bona administravit tutor, viginti annis omiserit rationes exigere, ac reliqua petere, præsumitur usuras remissivè à quo tutela finita est, l. Maxime 30. de administrat. tutor. l. Cum quidam 17. §. 1. de usura. Leotard. d. q. 20. n. 22.

Ibi: Nec iidem tenebitur tutor.

Ubi tutor clam pecuniam pupillarem in proprios vertebat usus, onerabatur omnium gravissimâ usurâ, nempe centesimâ sic dictâ, quia singulis mensibus centesima fortis pars exsolvebatur ad rationem unius pro centenario, quæ sicut alia omnes, hodie aboluit. Tusch. sup. n. 34. Leotard. ubi proxime, Pichard. n. 14. Cujac. ubi pronuper, Ayora n. 30. Roder. de ann. reddit. lib. 3. cap. 10. n. 2.

Illa verò facultas, & necessitas pecuniarum pupillarum fœnerandæ ita est temperata, ut si ex fructibus bonorum tutelæ pupillo alimenta possint ex-

C hiberi,